

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

8 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Прочитайте уривки. Заповніть пропуски в тексті та перепишіть його. *Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал (часткові відповіді не оцінюються).* **Всього – 10 балів.**

1. У _____ (рік), застосувавши тактику «спаленої землі», скіфи перемогли велике перське військо, очолюване царем _____ (ім'я).
2. Упродовж _____ (роки) в Китаї правив імператор _____ (ім'я, прізвище), який здійснив адміністративний поділ держави; зніціював спорудження й облаштування єдиної зрошувальної системи, прокладання нових доріг, зведення великого захисного муру; запровадив єдині міри довжини, ваги, монетну систему; водночас створив у держав атмосферу страху й терору.
3. У _____ (рік), підкоривши Хозарський каганат, князь _____ (ім'я, прізвище) відкрив південно-східний кордон Русі для натиску печенігів.
4. У _____ (рік) за ініціативи переяславського князя _____ (ім'я, прізвище) відбувся Любецький з'їзд удільних правителів, де ухвалено рішення про непорушність системи вотчинного землеволодіння.
5. У _____ (рік) монгольські війська, очолювані ханом _____ (ім'я), захопили столицю Русі-України – місто Київ.
6. Упродовж _____ (роки) французькими територіями управляв король _____ (ім'я, прізвище), який продовжив процес об'єднання держави, обмежив самостійність міст, створив найману армію, ліквідував орден тамплієрів та, зрештою, започаткував скликання Генеральних штатів.
7. У _____ (рік) між польським королем Ягайлом Ольгердовичем та великолитовським князем _____ (ім'я, по батькові) укладена Острівська угода, що поклала початок відродженню Литви після ухвалення унії в Крево.
8. У _____ (рік) султан _____ (ім'я, прізвище) захопив місто Константинополь і зробив його столицею Османської імперії, завершивши тим самим період існування Східної Римської імперії.
9. В _____ (рік) історик _____ (ім'я, прізвище) та згодом його син Йоахим у своїй книзі «Польська хроніка» помістили першу згадку про українських козаків.
10. Упродовж _____ (роки) в Англії правила королева _____ (ім'я) з династії Тюдорів, за часів володарювання якої централізовано владу, упокорено церкву, здобуто перемогу над іспанською армадою, завойовано Ірландію – загалом започатковано історію майбутньої Великої Британії.

II. Прочитайте твердження й усталені вислови. Установіть імена й прізвища відомих історичних постатей, послуговуючись для упізнання твердженнями, позначеними римськими цифрами. Увідповідніть імена й прізвища упізнаних осіб та вимовлені ними усталені вислови, позначені арабськими цифрами. Коротко, двома-трьома реченнями, поясніть, із приводу яких подій чи явищ вимовлено ці вислови. Відповідь запишіть так: ім'я та прізвище (за наявності), римська цифра, арабська цифра, пояснення історії вислову. *Установлення кожного імені й прізвища, увідповіднення імені й прізвища, твердження та крилатого вислову – 1 бал. Пояснення історії кожного усталеного вислову – 0–2 бали (тут і далі – 0 – відсутність відповіді, 1 – частковість, 2 – вичерпність).* **Всього – 15 балів.**

- I. Ініціатор реформи календаря; автор книг «Записки про галльську війну», «Записки про громадянські війни».
 - II. Учень Аристотеля; полководець; переможець персів та інших народів.
 - III. Професор, ректор Празького університету; ідеолог чеської Реформації.
 - IV. Князь; ініціатор спорудження «зміївих валів» для оборони кордонів держави від печенігів; ініціатор спорудження першого великого кам'яного храму у місті Києві.
 - V. Князь; об'єднувач Волинського і Галицького князівств; «самодержець землі Руської».
1. «Сріблом і золотом не здобуду собі дружини, а з дружиною здобуду срібло і золото».
 2. «Як над землею не бувати двом сонцям, так над Азією не панувати двом царям».
 3. «О, свята простота!».
 4. «Жереб кинуто!».
 5. «Не вбивши бджіл, не поласуєш медом».

8 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте і розв'яжіть історико-логічні задачі. Сформулюйте вичерпні відповіді на запитання. Коротко (у межах 3-х речень) поясніть хід своїх міркувань. *Вичерпна відповідь на запитання – 1 бал. Пояснення міркувань – 0–2 бали. Всього – 15 балів.*

1. Сьомого року після закінчення Столітньої війни англійський лицар Джон Крейзі вирушив у мандрівку країнами Євразії. Повернувшись через п'ять років додому, «спостережливий» Джон уклав опис своєї подорожі: «Я помолився в найвеличнішому православному храмі Святої Софії у Константинополі, слухав останні проповіді чеха Яна Гуса, відбивав атаки тевтонців у битві біля Грюнвальда, побував на прийомі в еміра Тимура у Самарканді та вітав князя Івана III з нагоди початку його правління у Москві». В котрій із подій насправді міг брати участь Джон Крейзі?
2. Великі географічні мандрівки загострили суперництво між Іспанією та Португалією за володіння нововідкритими територіями. Католицька церква намагалася врегулювати двосторонні протиріччя. У 1494 р. Папа Римський Александр VI провів умовну лінію поділу спірних надбань по меридіану Атлантичного океану, що проходив на захід від Азорських островів. Усі відкриті й невідкриті землі на схід від цієї межі належали Португалії, а на захід – Іспанії. Але проводячи розмежування, Александр VI припустився серйозної помилки. Яку з відомих наукових теорій не врахував Папа Римський?
3. Молодий науковець Жан-Жан Жак намірився описати життєпис французького короля Генріха IV Бурбона. Під час опрацювання архівних матеріалів дослідник виявив цікавий факт. Проводячи одну із своїх численних реформ, Генріх IV промовив крилату фразу: «Я хочу, щоб кожен селянин мого королівства мав змогу щонеділі готувати курку у своєму горщику». Яка суть королівської реформи, що її стосувався мовлений крилатий вислів?
4. Читаючи довідник для школярів та студентів В. Греченка, І. Чорного «Історія світової та української культури», юний культуролог натрапив на цікаву інформацію, що стосувалася Трипільської цивілізації. В книжці йшлося про те, що «трипільці робили поховання померлих родичів під підлогою власних будинків». Опираючись на цей факт, юнак висловив припущення про домінування серед трипільців однієї із чотирьох форм первісних релігійних вірувань. Яке вірування домінувало в трипільському суспільстві?
5. У 1590 р. селянин Іван Ходачок, мешканець Волині, самовільно покинув свого пана і подався на Запорозжя. В 1615 р., під час одного з ярмарків, пан випадково зустрів Івана, наказав стражникам зловити його і передав до суду, вимагаючи повернути колишнього втікача до місця попереднього проживання. Яке рішення прийняв суд щодо Івана Ходачка?

IV. Розгляньте і прочитайте чайнворд. Знайдіть у ньому, починаючи зліва, десять послідовно записаних історичних понять. Коротко, одним реченням, поясніть значення кожного поняття. *Кожне правильно знайдене і пояснене поняття – 1 бал. Всього – 10 балів.*

В		У	Н	Г		И	З	М		Т	У	Ш
Е		Н		Е		Т		І		А		А
Р		О		Р		Ю		Ф		Р		
В		К		А		Л		О		Т		
О		У		Л		О		Л		С		
Х		Д		Ь		С		Ь		Є		
Р		Е		Д		Б		К		Е		
А	К	В		И	К	А		Л	О	Р		

8 КЛАС

ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Розгляньте мапу. Складіть і запишіть розгорнутий тезовий план опису історичного сюжету, що його ілюструють умовні позначення та легенда цієї мапи. *Цілісність структурування – 0–2 бали. Послідовність і логічність – 0–2 бали. Відображення причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали. Аналіз, синтез, зіставлення та порівняння – 0–2 бали. Наявність тез: фактів, аргументів, узагальнень – 0–2 бали. Усього – 10 балів.*



VI. У збірці відомого історика Ярослава Дашкевича «Учи неложними устами сказати правду» поміщено статтю про те, як Московія привласнила історію Русі-України. У першому абзаці статті зазначено: «Перебуваючи упродовж століть під владою завойовників, українці, фактично, були позбавлені можливості впливу на формування національної свідомості і розвиток своєї історії... Особливо не виясненим є питання про претензії і домагання Московії, а в подальшому Росії». Відстежте факти спотворення Московією історичного минулого України на часовому відтинку XII – першої половини XVI ст. Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали; • наявність висновків – 0–2 бали; • висвітленість і повнота відповіді – 0–2 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

9 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Прочитайте уривки. Заповніть пропуски в тексті та перепишіть його. Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал (часткові відповіді не оцінюються). **Всього – 10 балів.**

1. У _____ (рік) на території Боспорського царства відбулося повстання рабів-скіфів під керівництвом _____ (ім'я).
2. Упродовж _____ (роки) в Римській імперії правив _____ (ім'я, прізвище), який провів адміністративну реформу, переніс столицю держави у місто Візантій, впорядкував податкову систему, модернізував військо, сприяв ухваленню Медіоланського едикту.
3. У _____ (рік), підкоривши печенігів, князь _____ (ім'я, прізвище) відкрив південно-східний кордон Русі для натиску половців.
4. У _____ (рік) за ініціативи князя _____ (ім'я, по батькові) відбулося об'єднання Перемишльської, Звенигородської та Теребовлянської земель у межах Галицького князівства.
5. В _____ (рік) під час битви біля міста Вількомир відбулася одна з останніх невдалих спроб князя _____ (ім'я, по батькові) відновити самостійність Великого князівства Литовського.
6. Упродовж _____ (роки) на московському престолі перебував син Василя II Темного _____ (ім'я), за якого завершилося криваве об'єднання земель Північно-Східної Русі у складі Великого князівства Московського.
7. Упродовж _____ (роки) іспанець Себастьян Елькано і португалець _____ (ім'я, прізвище) здійснили першу навколосвітню подорож, підтвердивши наукові припущення про кулястість Землі.
8. В _____ (рік) під час обрання гетьманом _____ (ім'я, прізвище) ухвалено важливий законодавчий документ – «Пакти й Конституція прав і вольностей Війська Запорозького».
9. Упродовж _____ (роки) Францією правив король _____ (ім'я) з династії Бурбонів, за якого абсолютна влада монарха досягла максимуму і уособлювалася фразою «Держава – це я».
10. У _____ (рік) український письменник та громадський діяч _____ (ім'я, прізвище) поїхав до міста Берлін, де зустрівся з кабінет-міністром Пруссії Евальдом-Фрідріхом Герцбергом і просив про імператорську підтримку в можливому повстанні проти росіян.

II. Прочитайте твердження й усталені вислови. Установіть імена й прізвища відомих історичних постатей, послугуючись для упізнання твердженнями, позначеними римськими цифрами. Увідповідніть імена й прізвища упізнаних осіб та вимовлені ними усталені вислови, позначені арабськими цифрами. Коротко, двома-трьома реченнями, поясніть, із приводу яких подій чи явищ вимовлено ці вислови. Відповідь запишіть так: ім'я та прізвище (за наявності), римська цифра, арабська цифра, пояснення історії вислову. *Установлення кожного імені й прізвища, увідповіднення імені й прізвища, твердження та крилатого вислову – 1 бал. Пояснення історії кожного усталеного вислову – 0–2 бали (тут і далі – 0 – відсутність відповіді, 1 – частковість, 2 – вичерпність).* **Всього – 15 балів.**

- I. Ініціатор започаткування спорудження амфітеатру на 50 тис. глядачів – Колізею.
 - II. Доктор богослов'я; автор перекладу Біблії німецькою мовою.
 - III. Князь; ініціатор спорудження «змівих валів» для оборони від печенігів; ініціатор спорудження першого великого кам'яного храму у місті Києві.
 - IV. Політик, меценат; князь Священної Римської імперії; кавалер ордена Андрія Первозванного; ініціатор надання Києво-Могилянській колегії статусу академії; автор творів «Дума», «Горе тій чайці».
 - V. Поет, драматург; громадський діяч; учасник російсько-турецької війни 1806–1812 рр., зокрема облоги Ізмаїла; член масонської ложі «Любов до істини».
1. «Чинити супроти сумління небезпечно. Я на цьому стою й інакше не можу».
 2. «Любов к отчизні де героїть, там сила вража не устоїть, там грудь сильніша від гармат».
 3. «Що то за народ, коли про свою користь не дбає і очевидній небезпеці не запобігає? Такий народ ... подобиться ... нетямущим тваринам».
 4. «Гроші не пахнуть!».
 5. «Сріблом і золотом не здобуду собі дружини, а з дружиною здобуду срібло і золото».

9 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте і розв'яжіть історико-логічні задачі. Сформулюйте вичерпні відповіді на запитання. Коротко (у межах 3-х речень) поясніть хід своїх міркувань. *Вичерпна відповідь на запитання – 1 бал. Пояснення міркувань – 0–2 бали. Всього – 15 балів.*

- Селян Гурта і Вамбу 20 квітня 1234 р. затримали в місті Йорк за наказом феодала Седріка Сакса, який вимагав їхнього повернення в маєток на підставі того, що вони втекли 12 квітня 1234 р. Затримані привели свідків, які показали під присягою на Святому Хресті, що в Йорку Гурт і Вамба вперше просили милостиню на минулорічну Пасху, яка, як усі знають, була 5 травня. Яке рішення прийняв суд щодо селян-утікачів?
- Великі географічні мандрівки загострили суперництво між Іспанією та Португалією за володіння нововідкритими територіями. Католицька церква намагалася врегулювати двосторонні протиріччя. У 1494 р. Папа Римський Александр VI провів умовну лінію поділу спірних надбань по меридіану Атлантичного океану, що проходив на захід від Азорських островів. Усі відкриті й невідкриті землі на схід від цієї межі належали Португалії, а на захід – Іспанії. Але проводячи розмежування, Александр VI припустився серйозної помилки. Яку з відомих наукових теорій не врахував Папа Римський?
- У XIX ст. з'явилося чимало нових наукових понять і технічних винаходів. Серед найпоширеніших у науці – «джоуль», «вольта», «ампер», «ом», «герц», «кюри». З-поміж технічних – бертолетова сіль, кольт, макінтош, пастеризація, морзянка, дизель тощо. Що об'єднує перераховані наукові поняття й технічні винаходи?
- А.** Територія Галицького князівства славилася соляними покладами. Галицької солі потребували на всіх просторах Русі. Навіть одна із версій походження назви «Галич» виводить ймення міста від грецького слова «галсь», що в перекладі означає «сіль». **Б.** Галичина мала чималий клопіт через непокірних бояр, які постійно вмішувалися у княжі справи. В 1213 р. боярин Володислав Кормильчич насмілювався захопити княжий престол і проголосив себе правителем. У 1340 р. такий вчинок повторив боярин Дмитро Дедько. В чому полягає логіка причинно-наслідкових зв'язків між твердженнями «А» і «Б»?
- В 1785 р. Катерина II видала «Грамоту на права, вольності і переваги благородного російського дворянства». Відповідно до цього документа представників козацької еліти зрівнювали в правах із російськими дворянами. Парадоксально, але грамота, видана імператрицею, опосередковано спричинила пожвавлення історичних досліджень та підвищила рівень історичної науки в Україні. Чому і яким чином це відбувалося?

IV. Розгляньте і прочитайте чайнворд. Знайдіть у ньому, починаючи зліва, десять послідовно записаних історичних понять. Коротко, одним реченням, поясніть значення кожного поняття. *Кожне правильно знайдене і пояснене поняття – 1 бал. Всього – 10 балів.*

Б		Н	У	К		К	Т	А		Н	Г	А
Е		Е		Е		Е		Р		А		
Р		Т		Р		В		Т		Л		
С		У		А		Е		Е		А		
Е		Р		Д		Ф		Ф		Ф		
Р		Ц		Ж		А		А		М		
К		І		А		Д		К		У		
І	Ш	П		У	Т	О		Т	Р	І		

9 КЛАС
ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Розгляньте мапу. Складіть і запишіть розгорнутий тезовий план опису історичного сюжету, що його ілюструють умовні позначення та легенда цієї мапи. Цілісність структурування – 0–2 бали. Послідовність і логічність – 0–2 бали. Відображення причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали. Аналіз, синтез, зіставлення та порівняння – 0–2 бали. Наявність тез: фактів, аргументів, узагальнень – 0–2 бали. **Усього – 10 балів.**



VI. У збірці відомого історика Ярослава Дашкевича «Учи неложними устами сказати правду» поміщено статтю про те, як Московія привласнила історію Русі-України. У першому абзаці статті зазначено: «Перебуваючи упродовж століть під владою завойовників, українці, фактично, були позбавлені можливості впливу на формування національної свідомості і розвиток своєї історії... Особливо не виясненим є питання про претензії і домагання Московії, а в подальшому Росії». Відстежте факти спотворення Московією-Росією історичного минулого України на часовому відтинку XVII – першої чверті XIX ст. **Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:**

- відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали;
- знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали;
- з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали;
- логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали;
- наявність висновків – 0–2 бали;
- вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали;
- виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали;
- дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал.

Усього – 15 балів.

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

10 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Прочитайте уривки. Заповніть пропуски в тексті та перепишіть його. *Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал (часткові відповіді не оцінюються).* **Всього – 10 балів.**

1. Упродовж _____ (роки) Персією управляв цар _____ (ім'я) з династії Ахеменідів, який здійснив чимало реформ: розширив кордони держави, поділивши її на 20 сатрапій; створив царську гвардію, таємну поліцію; запровадив кінну поштову службу, єдину монету.
2. У _____ (рік) в битві з Філіпом II Македонським загинув цар _____ (ім'я), який утворив чи не першу скіфську державу на території сучасної України, а також започаткував карбування власної монети.
3. У _____ (рік) галицький князь _____ (ім'я, по батькові) підкорив Київ, за що отримав від літописця ймення «самодержець всієї Русі».
4. У _____ (рік) за ініціативи польського короля і водночас Великого князя Литовського _____ (ім'я, прізвище) ухвалено документ «Устав на волоки», що впорядковував земельні володіння та запроваджував 2–3-денну панщину на литовських територіях.
5. В _____ (рік) під керівництвом _____ (ім'я, прізвище) й Івана Гонти на території Правобережної України розгорнулося антипольське козацько-селянське повстання – Коліївщина.
6. Упродовж _____ (роки) президентом Сполучених Штатів Америки був _____ (ім'я, прізвище), який підтримав ухвалення доповнень до конституції країни – «Білля про права», а в зовнішній політиці сповідував дотримання принципів нейтралітету та співробітництва.
7. В _____ (рік) з ініціативи _____ (ім'я, прізвище) та Михайла Павлика на західноукраїнських землях заснована перша політична партія європейського типу – Русько-українська радикальна партія.
8. Упродовж _____ (роки) рейхсканцлером Німеччини призначали _____ (ім'я, прізвище), який об'єднав країну та повсякчасно й послідовно втілював заходи, спрямовані на зміцнення внутрішньої і зовнішньої могутності своєї батьківщини.
9. У _____ (рік) побачила світ брошура _____ (ім'я, прізвище) «Самостійна Україна», де вперше на території Наддніпрянщини проголошено ідею незалежності України.
10. Упродовж _____ (роки) імператором Австрії, а потім Австро-Угорщини перебував _____ (ім'я), який управляв державою найдовше з-поміж європейських володарів середини XIX – початку XX століття.

II. Прочитайте твердження й усталені вислови. Установіть імена й прізвища відомих історичних постатей, послугуючись для упізнання твердженнями, позначеними римськими цифрами. Увідповідніть імена й прізвища упізнаних осіб та вимовлені ними усталені вислови, позначені арабськими цифрами. Коротко, двома-трьома реченнями, поясніть, із приводу яких подій чи явищ вимовлено ці вислови. Відповідь запишіть так: ім'я та прізвище (за наявності), римська цифра, арабська цифра, пояснення історії вислову. *Установлення кожного імені й прізвища, увідповіднення імені й прізвища, твердження та крилатого вислову – 1 бал. Пояснення історії кожного усталеного вислову – 0–2 бали (тут і далі – 0 – відсутність відповіді, 1 – частковість, 2 – вичерпність).* **Всього – 15 балів.**

- I. Герцог, генералісимус, депутат Генеральних штатів, єпископ, кардинал; автор твору «Політичний заповіт».
 - II. Філософ, поет, музикант, співець; учитель; пророк часу своєї смерті.
 - III. Поет, художник; громадський діяч; автор дев'яти російськомовних повістей; ініціатор видання «Букваря» – посібника для навчання у недільних школах України.
 - IV. Громадський діяч; поет, етнограф; співорганізатор Київської громади, Південно-Західного відділення Російського географічного товариства.
 - V. Юрист; завзятий книголюб; перший президент від Республіканської партії.
1. «Якщо не вважати рабство злом, то зла у світі взагалі не існує».
 2. «В своїй хаті – своя й правда, і сила, і воля».
 3. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу, і покажем, що ми, браття, козацького роду».
 4. «Світ ловив мене, та не спіймав».
 5. «Моєю першою метою була велич короля, моєю другою метою була велич держави».

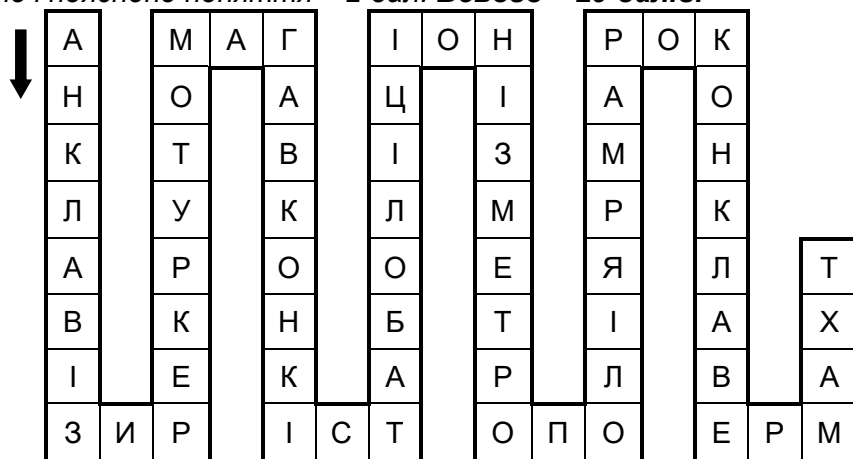
10 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте і розв'яжіть історико-логічні задачі. Сформулюйте вичерпні відповіді на запитання. Коротко (у межах 3-х речень) поясніть хід своїх міркувань. *Вичерпна відповідь на запитання – 1 бал. Пояснення міркувань – 0–2 бали. Всього – 15 балів.*

1. Селян Гурта і Вамбу 20 квітня 1234 р. затримали в місті Йорк за наказом феодала Седріка Сакса, який вимагав їхнього повернення в маєток на підставі того, що вони втекли 12 квітня 1234 р. Затримані привели свідків, які показали під присягою на Святому Хресті, що в Йорку Гурт і Вамба вперше просили милостиню на минулорічну Пасху, яка, як усі знають, була 5 травня. Яке рішення прийняв суд щодо селян-утікачів?
2. Напередодні Першої світової війни шовіністичні настрої заповнили європейське суспільство – від Росії до Великої Британії. Воєнна пропаганда велася навіть у школах. Французьким школярам говорили про «споконвічну агресивність німців» та необхідність помсти за поразку у французько-німецькій війні 1870–1871 рр. Німецьким учням втлумачували ідеї можливості легкої перемоги над «французькими солдатами-боягузами», необхідності завоювання Німеччиною «місця під Сонцем». Згодом, подекуди, визначаючи винуватця Першої світової, один із політиків мовив фразу: «Першу світову війну розв'язав...» Якими словами закінчувалася ця фраза?
3. Читаючи довідник для школярів та студентів В. Греченка, І. Чорного «Історія світової та української культури», юний культуролог натрапив на цікаву інформацію, що стосувалася трипільської цивілізації. В книжці йшлося про те, що «трипільці робили поховання померлих родичів під підлогою власних будинків». Опираючись на такий факт, юнак висловив припущення про домінування серед трипільців однієї із чотирьох форм первісних релігійних вірувань. Яка форма вірування домінувала в трипільському суспільстві?
4. **А.** Територія Галицького князівства славилася соляними покладами. Галицької солі потребували на всіх просторах Русі. Навіть одна із версій походження назви «Галич» виводить ймення міста від грецького слова «галсь», що в перекладі означає «сіль». **Б.** Галичина мала чималий клопіт через непокірних бояр, які постійно вмішувалися у княжі справи. В 1213 р. боярин Володислав Кормильчич насмілювався захопити княжий престол і проголосив себе правителем. У 1340 р. такий учинок повторив боярин Дмитро Дедько. В чому полягає логіка причинно-наслідкових зв'язків між твердженнями «А» і «Б»?
5. В 1785 р. Катерина II видала «Грамоту на права, вольності і переваги благородного російського дворянства». Відповідно до цього документа представників козацької еліти зрівнювали в правах із російськими дворянами. Парадоксально, але грамота, видана імператрицею, опосередковано спричинила поживлення історичних досліджень та підвищила рівень історичної науки в Україні. Чому і яким чином це відбувалося?

IV. Розгляньте і прочитайте чайнворд. Знайдіть у ньому, починаючи зліва, десять послідовно записаних історичних понять. Коротко, одним реченням, поясніть значення кожного поняття. *Кожне правильно знайдене і пояснене поняття – 1 бал. Всього – 10 балів.*



10 КЛАС
ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Розгляньте мапу. Складіть і запишіть розгорнутий тезовий план опису історичного сюжету, що його ілюструють умовні позначення та легенда цієї мапи. *Цілісність структурування – 0–2 бали. Послідовність і логічність – 0–2 бали. Відображення причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали. Аналіз, синтез, зіставлення та порівняння – 0–2 бали. Наявність тез: фактів, аргументів, узагальнень – 0–2 бали. Усього – 10 балів.*



VI. У збірці відомого історика Ярослава Дашкевича «Учи неложними устами сказати правду» поміщено статтю про те, як Московія привласнила історію Русі-України. У першому абзаці статті зазначено: «Перебуваючи упродовж століть під владою завойовників, українці, фактично, були позбавлені можливості впливу на формування національної свідомості і розвиток своєї історії... Особливо не виясненим є питання про претензії і домагання Московії, а в подальшому Росії». Відстежте факти спотворення Росією історичного минулого України на часовому відтинку кінця XVIII – початку XX ст. *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії: • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали; • наявність висновків – 0–2 бали; • вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.*

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

11 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Прочитайте уривки. Заповніть пропуски в тексті та перепишіть його. Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал (часткові відповіді не оцінюються). **Всього – 10 балів.**

1. У _____ (рік) після загибелі правителя _____ (ім'я, прізвище) розпочався римський період в історії Боспорського царства та інших грецьких міст-колоній Північного Причорномор'я, Приазов'я і Криму.
2. У _____ (рік) поблизу річки Альта відбулася битва між Святополком та _____ (ім'я) Володимировичами, що припинила кількарічне братовбивче протистояння і започаткувала черговий 35-річний період державотворення Русі-України.
3. Упродовж _____ (роки) Англією управляв король _____ (ім'я, прізвище), який уславився підписанням Великої хартії вольностей, що захищала права церкви, владоможців і громадян.
4. Навесні _____ (рік) біля міста Дорогочин відбулася битва між загоном рицарів Добжинського ордену та військом князя _____ (ім'я, прізвище), який переміг і того ж року ствердився на престолі в місті Галич.
5. У _____ (рік) на колишніх теренах улусу Джучі (Золотої Орди) утворено Кримське ханство, першим правителем котрого вважається _____ (ім'я, прізвище).
6. Упродовж _____ (роки) на території Правобережної України тривало козацько-селянське антипольське повстання, що його очолював фахівський полковник _____ (ім'я, прізвище).
7. Упродовж _____ (рік) в Австрії володарював імператор _____ (ім'я), який запровадив свободу віросповідання; ліквідував особисту залежність селян; замінив панщину та натуральні повинності грошовим податком; відновив діяльність Львівського університету.
8. 9 січня _____ (рік) рішенням IV Універсалу утворено новий уряд Української Народної Республіки – Раду Народних Міністрів, що її через декілька днів очолив _____ (ім'я, прізвище).
9. Упродовж _____ (роки) президентом Сполучених Штатів Америки був _____ (ім'я, прізвище), який розробив славновідомі «14 пунктів», що містили принципи мирного співжиття країн після закінчення Першої світової війни.
10. За три роки до смерті одного з найжорстокіших диктаторів _____ (ім'я, прізвище), 5 березня _____ (рік), у _____ (село), що є передмістям Львова, в бою з підрозділом советських спецслужб загинув Головний командир Української повстанської армії _____ (ім'я, прізвище).

II. Прочитайте твердження й усталені вислови. Установіть імена й прізвища відомих історичних постатей, послугуючись для упізнання твердженнями, позначеними римськими цифрами. Увідповідніть імена й прізвища упізнаних осіб та вимовлені ними усталені вислови, позначені арабськими цифрами. Коротко, двома-трьома реченнями, поясніть, із приводу яких подій чи явищ вимовлено ці вислови. Відповідь запишіть так: ім'я та прізвище (за наявності), римська цифра, арабська цифра, пояснення історії вислову. *Установлення кожного імені й прізвища, увідповіднення імені й прізвища, твердження та крилатого вислову – 1 бал. Пояснення історії кожного усталеного вислову – 0–2 бали (тут і далі – 0 – відсутність відповіді, 1 – частковість, 2 – вичерпність).* **Всього – 15 балів.**

- I. Учасник Другої світової війни; противник расової дискримінації; ініціатор економічної стратегії «нових рубежів».
 - II. Юрист, поліглот; вегетаріанець; організатор кампаній громадянської непокори.
 - III. Учасник Першої світової війни; політик; співініціатор утворення антифашистської коаліції; лауреат Нобелівської премії з літератури.
 - IV. Юрист; співзасновник «Братства тарасівців»; ініціатор створення української армії.
 - V. Публіцист, філософ; співзасновник Української хліборобсько-демократичної партії; посол гетьманського уряду у Відні; автор твору «Листи до братів-хліборобів».
1. «Немає нічого гіршого за демократію, але нічого кращого людство не придумало».
 2. «Ненасильство – наймогутніша сила, котру має у розпорядженні людство».
 3. «Україна для українців!».
 4. «Не питай, що держава зробила для тебе, а запитай себе, що ти зробив для держави».
 5. «Ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її не збудуємо, ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо стати».

11 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте і розв'яжіть історико-логічні задачі. Сформулюйте вичерпні відповіді на запитання. Коротко (у межах 3-х речень) поясніть хід своїх міркувань. *Вичерпна відповідь на запитання – 1 бал. Пояснення міркувань – 0–2 бали. Всього – 15 балів.*

- В XIX ст. з'явилося чимало нових наукових понять і технічних винаходів. Серед найпоширеніших у науці – «джоуль», «вольта», «ампер», «ом», «герц», «кюри». З-поміж технічних – бертолетова сіль, кольт, макінтош, пастеризація, морзянка, дизель тощо. Що об'єднує перераховані наукові поняття й технічні винаходи?
- Напередодні Першої світової війни шовіністичні настрої заповнили європейське суспільство – від Росії до Великої Британії. Воєнна пропаганда велася навіть у школах. Французьким школярам говорили про «споконвічну агресивність німців» та необхідність помсти за поразку у французько-німецькій війні 1870–1871 рр. Німецьким учням втлумачували ідеї можливості легкої перемоги над «французькими солдатами-боягузами», необхідності завоювання Німеччиною «місця під Сонцем». Згодом, визначаючи винуватця Першої світової, один із політиків мовив фразу: «Першу світову війну розв'язав...» Якими словами закінчувалася ця фраза?
- Допитливий юнак, який готувався до олімпіади з історії, вивчав порівняльну таблицю «Відсотки промислового виробництва країн світу. 1930–1937 рр.». Проте, виявилось, що в таблиці пропущена назва якоїсь із країн. Юнак проаналізував відомі йому факти всесвітньої історії 20–30-х рр. XX ст. та цифрові показники і відновив відсутній запис. Назву якої країни потрібно вписати в таблицю?

	1930	1931	1937
США	81	54	92
Німеччина	88	58	116
Великобританія	92	83	124
Франція	100	77	83
Італія	92	67	100
Японія	95	98	171
?	131	183	424

- У 1590 р. селянин Іван Ходачок, мешканець Волині, самовільно покинув свого пана і подався на Запоріжжя. В 1615 р. під час одного з ярмарків пан випадково зустрів Івана, наказав стражникам зловити його і передав до суду, вимагаючи повернути колишнього втікача до місця попереднього проживання. Яке рішення прийняв суд щодо Івана Ходачка?
- В 1785 р. Катерина II видала «Грамоту на права, вольності і переваги благородного російського дворянства». Відповідно до цього документа представників козацької еліти зрівнювали в правах із російськими дворянами. Парадоксально, але грамота, видана імператрицею, опосередковано спричинила поживлення історичних досліджень та підвищила рівень історичної науки в Україні. Чому і яким чином це відбувалося?

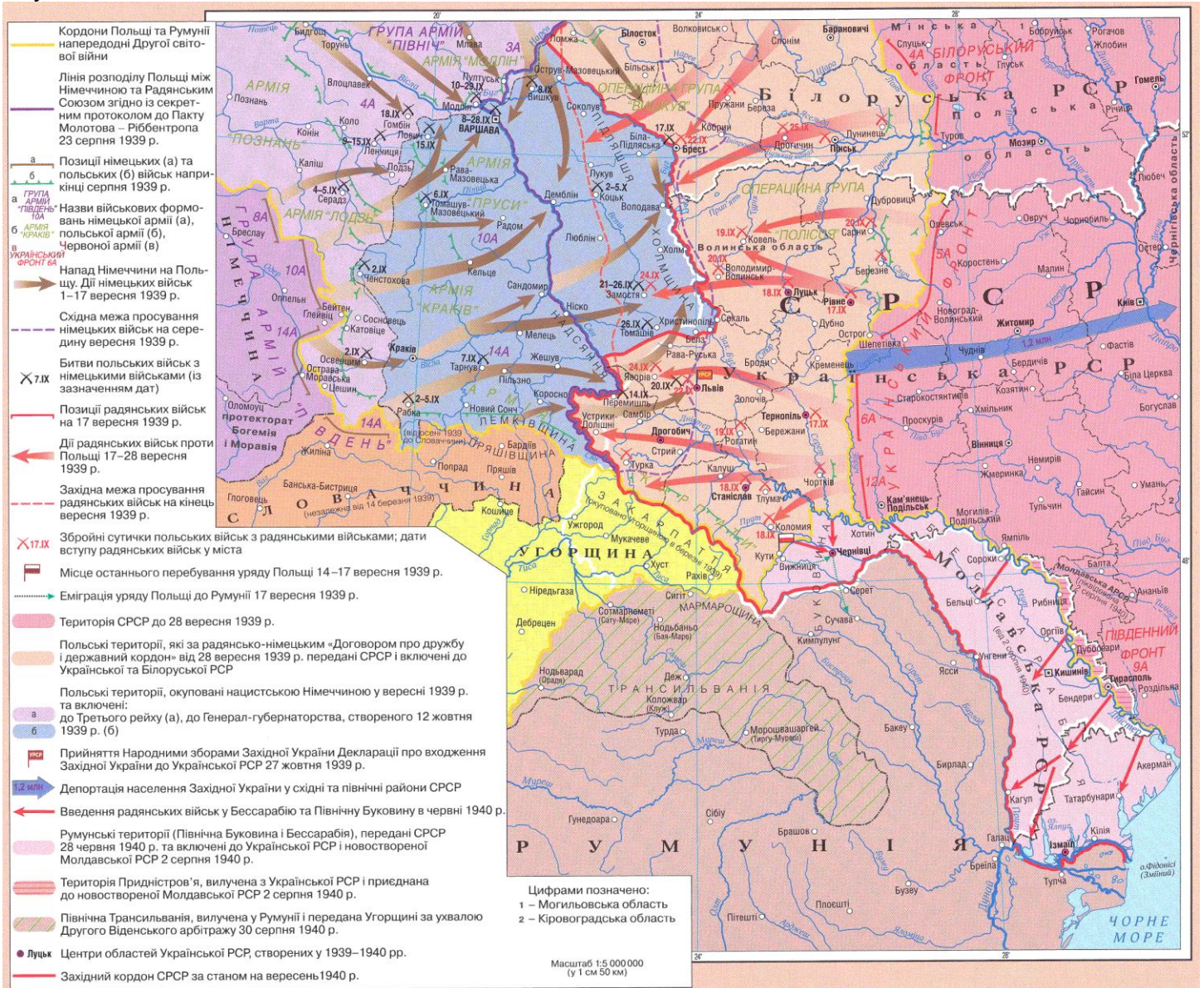
IV. Розгляньте і прочитайте чайнворд. Знайдіть у ньому, починаючи зліва, десять послідовно записаних історичних понять. Коротко, одним реченням, поясніть значення кожного поняття. *Кожне правильно знайдене і пояснене поняття – 1 бал. Всього – 10 балів.*

Д	Е	В	Р	Л	І	З	А	В	Т			
О	Д		Е	А		М	С		О			
М	Е		Д	Н		Е	М		Х		А	
І	Ш		У	О		Д	І		Т		В	
Н	И		Т	І		А	Х		О		А	
І	Р		Р	Ц		Л	А		Н		Ж	
О	О		И	А		Ь	К		А		Р	
Н	У	В	Б	У	Н	Є	Р	И	Д	Д	Е	

11 КЛАС

ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Розгляньте мапу. Складіть і запишіть розгорнутий тезовий план опису історичного сюжету, що його ілюструють умовні позначення та легенда цієї мапи. *Цілісність структурування – 0–2 бали. Послідовність і логічність – 0–2 бали. Відображення причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали. Аналіз, синтез, зіставлення та порівняння – 0–2 бали. Наявність тез: фактів, аргументів, узагальнень – 0–2 бали. Усього – 10 балів.*



VI. У збірці відомого історика Ярослава Дашкевича «Учи неложними устами сказати правду» поміщено статтю про те, як Московія привласнила історію Русі-України. У першому абзаці статті зазначено: «Перебуваючи упродовж століть під владою завойовників, українці, фактично, були позбавлені можливості впливу на формування національної свідомості і розвиток своєї історії... Особливо не виясненим є питання про претензії і домагання Московії, а в подальшому Росії». Відстежте факти спотворення Росією історичного минулого України на часовому відтинку початку – середини ХХ ст. *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:* • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали; • наявність висновків – 0–2 бали; • вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.